

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

L'HOTEL DES LARMES

A PESTI NAPLÓ MÁRCIUS 16-IKI SZÁMÁBÓL.

EGY szomorú, halkszavú orosz asszony — aki pár évvel ezelőtt még St. Moritzban töltötte a tél egy részét, a nyarat pedig Trouvilleben vagy Brightonban — nevezte el a menekültek nagy tömegszállóját L'Hotel des Larmes-nek, a könnyek szalójának. Ma kevés finom budapesti fogadóban lakik annyira nemzetközi társaság, mint a Hernád-utca 42. száma alatt, az iskolából hadikórházzá és most nagy menekült-kvartélylá védett négyemeletes kaszárnyaházban. Eleinte össze kellett zsufolni az asszonyokat és gyermekeket, meg a férfiakat, de most már külön családi szobákra osztották az osztálytermeiket. — Igaz, hogy többnyire csak egyszerű deszkapalánk szolgáltatja a válaszfalakat, de így már legalább szemre külön él a családok nagy része.

Negyvennél több orosz van itt a többi száz lakó közt. Kisérőm elmondja, hogy "vörös keresztmisszió" címén jöttek még 1917-ben. Magukhoz vettek Budapesten néhány internáltat és uri hadifoglyot, úgy akartak visszatérni hazájukba. Csaknem mind kommunista, a kikre ismeretlen magyar jóakarók vigyáznak. A lépcsőn találkoztam egy csinos fiatal asszonykával. Weiszbrod Efim "Jurist" feleségével, aki a következőket mondta el:

— Amikor hazautaztunk, utközben kiraboltak mindnyájunkat. Ezt Stryjben történt, hat héttel ezelőtt. Maga a hatóság követte el a gazságot. Föltartóztattak bennünket, bezártak egy hotelbe és valamennyi esomagunkat konfiskálták. Miután kivétel nélkül mindnyájunkat a szó szoros értelmében kifosztottak, vovatra ültettek. Azt hittük, hogy Kiebbe mehetünk s csak később derült ki, hogy Budapest felé indították a vonatot. Ideérkezve két bizalmiférfit küldtünk Stryjbe, dr. Tichanov orvost és Melert. Mind a kettőt lecsukták Stryjben. Nyole hadifogoly megvált tőlünk, egy pedig váratlanul meghalt Pesten.

— Hogyan halt meg?

— Agyongázolta a villamos. Ez egy orosz tábornok leánya, Katova Alexandra. Mint ápolónő jött velünk. Tegnap temették.

Arra a kérdésre, hogy van-e valami panaszuk, a fiatal asszony fölesillanó szemmel válaszolja:

— Csak az, hogy adják vissza az uramat, akijt két hónappal ezelőtt minden ok nélkül elfogtak és Szegeden internáltak.

A kommunistákat különben dr. Hetényi Imre rendőrtanácos hozta ide február 2-án. Akkor azt mondták, hogy "csak két napig maradnak itt". Miattuk állandó detektiv-inspekció van a hernád-utcai tömegszálláson. A lefogyott kommunista csoport esőndesen meghuzódva él itt; halkán tárgyalnak, sokat olvasnak s azt mondják, hogy Böhm hadügyminiszter pártfogón bánik velük.

Egy nagy teremben csupa török ül. A sárosmegyei Kisszebenből menekültek, ahol a gazdasági iskolát végezték. Tizenegy derék jól nevelt fiu, akiket Szántó Lajos kereskedelmi iskolai tanár, a cicerónóm, nem győz diésérni. A tizenegy török diák nemsokára elmegy innen Csepel mellé, valami kertészetbe.

Egy furesa török család is él itt külön "box"-ban: konstantinápolyi ezredes felesége három gyermekével. Előkelő basa leánya, de teljesen európai formák közt, persze fátýol nélkül fogad, épp ebéd közben. Elmeséli, hogy a férje, Mehmed Tyazin ezredes, több mint harmincezer koronával küldte el Satambulból, hogy látogassa meg és vigye haza itt tanuló fiukat. Utközben a románok mindenféle ürügygel körülbelül tizenhatezer koronát elszedtek tőle. Egy darabig finom hotelben, illetve pensióban lakott itt, de lassankint elfogyott a pénze. Már öt hónappal ezelőtt jöttek el

Konstantinápolyból és mivel a francia paranesnokság nem engedti haza őket, nyomorba kerülén, két héttel ezelőtt kerültek ide a tömegszállásra.

A török uriaszony szerényen és finoman beszél, egyetlen zokszava sem esik.

Három gyönyörű, feketeszemű kis gyerek veszi körül. A legidősebb leány tizenhárom éves, már menyasszony. Nyakláncán egy finom művü medaillon, benne az arc képe, amint egy csinos török tiszével bujtatja össze a fejét. Komoly kisasszony ez az Emine Védia, kézimunkál, iskolába jár és nagyon szép a magyar feladata. A hűgáé szintén. Nyole éves kis öcsésük villogó szemű, okos sztam buli csibész. Legidősebb fivérük, Mahmud Muzaffer, a kit "magyarszeretéből" küldött ide az apjuk, Csepelen dolgozik, gazdasági telepen.

A magyar menekültek közt, a kik a négy emelet termeit betöltik, sok a kereskedő és a jegyző, akiket még a forradalom kitörésekor üldöztek el lakóhelyükről. A Délvidékről, Erdélyből, a Földvidékről, de föltünően sok pestmegyei községből is. Kivált a földvidékiek közül soknak a hangoztatott magyar érzése miatt lett menekülnie. Így történt Tolnay pénzügyi tanácsossal (Alsókubin), akinek pesti otthonát először néztük meg. Ez bizony csak szűk kis szobarész, de jókedvűen dolgozik benne a tanácsos kisasszony-leánya, kölesönként varrógépen. A szomszédban, tul a deszka falon, közös szobarészben Zeit-

vay és Orsátszky jegyzők családjai huzódnak meg. A tömegszállás ellen ma már semmi panaszuk, de annál rosszabbul esik, hogy nem tudtak ruhát és fehérneműt hozni magukkal. A jegyzők közt egyébként olyan is akad, aki milliómos létére tömegszállásra szorult, mert másutt nem kap lakást.

Hetedmagával tengődik egy kis felszobában Hollós tanár Liptó-szentmiklósról. A legkisebb három éves lány, Sáríka, az egész tömegszállás kedvence, aki protekcióból egy kiérdemesült iskolapadot kapott játszótérnek. Négy gyermekével került ide Kohn Jakab nevű vigyei koreszmáros, aki november 5-én hajnalban a privigei hegyeken át két órai gyaloglás árán menekült meg a fosztogatók elől. Nyole gyermekével szorult ide Eckstem Jakab Óbecséről; élelmes leányai egész varróműhelyt rendeztek már be, a melyre épp elég szükség is van, mert apjuk egy fillér fizetést sem kapott még.

Ötödfélszáz személy közül, aki a környék hoteljében lakik, egyetlen ember tudta megmenteni butorait, Kovács Imre vasuti hivatalnok Vágújhelyről. A felesége vidáman fogad bennünket, pedig épp ma estére várja a kis babáját. "Az uram születésnapjára, így illik!" Az ebédőasztal mellett a földön tiszta strózsák, rajta rajta egy pójás baba. Kovácsné, aki példásan vig és friss, a boldog termékenység derűjével mondja:

— A leendő dada babája.

Hát igaz, hogy itt nem minden tekintetben kényelmes a berendezés, de mindenesetre tisztább, és kedvesebb, mint akármelyik pesti hotelben. És ha jó pár hónapig patakzott is a köny a boxos teremben, ma már sok száz meg száz menekült irigyliz az ittlakókat. Hogy csak egy adatot említsünk föl: a tömegszállás igazgatója, Zombory Béla mesélte: "van rendőrkapitány, aki fürdőszobában lakik negyedmagával". A kormány jól tenné, ha csaknem félévi kioldás után lakást szerezne legalább a köztisztviselőnek. Viszont nem ártana gondoskodni arról, hogy a "luxus-menekültek", akik csak szórakozásból tartózkodnak Budapesten, minél gyorsabb tempóban hagynák el a fővárost.

KÖNNYEK.

Azok a könnyek sohase fájnak,
Melyeket ejtünk;
A siratástól, könnyhullatástól
Tisztul a lelkünk.

De fáj az a könny, mely perzseli pillád'
S égeti torkod',
Mikor egy benső, lelki paraneszó
Tiltja zokognod.

MAKAI EMIL.

Kunc doktor mérlege

IRTA: SZOMAHÁZY ISTVÁN.

RITKA eset, hogy egy fürdőhely a szezon közepén esődöt mondjon. Ez a ritka eset állt be a minap a stájerországi Ferdinándbadban, ahol még csak nemrégiben is százával találtak üdülést az ideges betegek. A katasztrófának körülbelül ez a története:

Károly egy fürdői hirdetést olvasott június elején az újságban, egy furcsa, mondhatnám nagyképi fürdői hirdetést, mely képtelen szuperlatívusokban dicsőített egy stájerországi gyógyítóhelyet. Károly, akinek tulajdonképpen annyi baja sem volt, mint egy elefántnak, már a tudomány minden módszerét igénybe vette állítólagos idegbaja ellen; aludt tejet vacsorált, mezitláb sétált a nedves fűben, vizes lepedőt öltött királyi palástként a vállaira; megpróbálkozott a vilámozás csodáival és reggeli előtt a svéd gimnasztika édes gyönyörűségeit élvezte. Mivel nem volt olyan baja, amely elmulhatott volna, Károly kétségbeesve hagyta abba a különböző ideggyógyító kurákat. Ekkor ötlött szemébe a stájer Ferdinándbad hirdetése, amely egyszerre új reményt öntött megint bánatos lelkébe. Kuncz doktor, az idegszatórium igazgató-orvosa büszke önérettel jelentette ki az újságbeli prospektusban, hogy betegeknek kilenvenhét százaléka egészségesen távozott az intézetből. "Három percent betegen hagyta el a szatóriumot," írta Kuncz doktor nemes egyszerűséggel — de ennek már nem a gyógyító mód az oka, hanem fájdalom, a még mindig tökéletlen emberi tudomány. A 3 percent közül az egyik kilenven éves volt, a másik kilenvenkettő, a harmadik kilenvennégy. Ebben a korban már a Kuncz-féle rendszer sem tehet csodákat. Új lábokról és új szemidegekről a fogyatékos emberi tudomány nem gondoskodhatik. De aki nyolcvannál kevesebb életével használta intézetünk gyógyeszközeit, az kivétel nélkül viruló egészségben tért vissza szerető családjához.

Károly, akinek imponált ez a határozott hang, június derekán végérvényesen kijelentette, hogy fölkeresi a stájerországi fürdőhelyet. Gyorsan bepakkolta hát az uti ládát s egy júniusi estén a fürdőintézet kényelmes landauerjén hajtatott be a sárgára meszelt Kurhaus elé.

Kuncz doktor, aki másnap alaposan megvizsgálta a beteg Károly idegeit, aggodalmas fejesóválással ült le megint hatalmas íróasztalához:

— A mi gyógymódunk — szólott kimérten, — főképpen csak egy dologra törekszük: arra, hogy minden egyes beteg legalább nyolc kilóval meghízzék. Mert akármit beszél a hivatalos tudomány, minden embernek bizonyos tartalékszírta van, szükségletét fedezheti. A testi erővel is csak úgy vagyunk, mint az anya-

gi javakkal; akinek százezer forintja van a takarékpénztárban, azt nem ejti kétségbe, ha el is veszít száz forintot a ferbliben, vagy a tarokkban. De akinek nincs meg a takarékpénztári könyvecskéje, azt esetleg a száz forintnyi veszteség is veszedelmes bajba döntheti. Miért ne ismerhetnők el ugyanezeket a törvényeket a patológikus életben? A nyolc kilónyi tartalék-testiőr könnyűvé teszi a kis bajok iránt való ellentállást, mert egy-két kiló ugyanez nem dönti le a lábáról azt a boldog embert, akinek nyolc kilóval több a vesztenivalója, mint más, könnyelmű halandóknak. Meg fogjuk tehát mérni a testi súlyát, — a többit aztán meglássuk a vizsgálat után.

Károlyt egy esodálatos mérlegre ültették, a gépezet tiszta latinából készült, a karosszék pedig aszbesztel volt kibélelve rajta. Kuncz doktor pápaszemmel nézte a mérleg nyelvét, amely érzékenyen billent ide-oda a nagy, vérvörös számlapon...

— Ohó, — mondta busan, leverten, — a dolog rosszabbul áll, mint hittük volna... Mindössze hatvanegy kiló, — ezek szerint abszolút nem esodálhatjuk tehát, ha az ideges jelenségei megsaporodtak. Nem érez fáradtságot, sőt kimerülést, ha reggelenként a párnák közül kibúvik?

— Én ne érzem? — kiáltott föl Károly lelkesen. — Sokszor azt hiszem, hogy összeroskadok, amíg a harmadik emeletről a földszintre érek...

— Nem szoktak gyakran változni a hangulatai?

— Micsoda! Néha a legjobb kedvemben egy különös gondolat fog el; az a gondolat, hogy immár csak egy jó pisztoly vagy egy kupica morfium segíthet...

— A szíve nem dobog hevesebben?

— Olykor úgy kalimpál, mint egy megvadult óraszerkezet...

Kuncz doktor felállott a helyéből:

— Szóval egy pompás és jól kifejlett neurasténiát méltóztatik őrizni a szervezetében. Fürödni fog hát két óráig a sós vízben, délben pedig két vagy három husos fügével fejezi be az ebédjét. A füge a fő, a jó, husos, frissen leszakított olasz füge...

Károly kissé szomorúan távozott a Kuncz doktor rendelőszobájából, de délben, az ebéd alatt, mikor a fürdőbe számos vendégével megismerkedett az étterem verandáján, hamarosan viszszerült a jókedvére. Teringgett, hát miért ne reménykedett volna? A Kuncz doktor betegek pompás étvágyal fogyasztották a vendéglő ételeit s bizalmasan, a kezüket dörzsölve álltak szóba a legujabb paciensekkel. Egy törvényszéki bíró (aki állítólag sűrű göröcsökkel jött a fürdőbe) jóindulattal megkérdezte Károlytól:

— Hány kilót mutatott ki a mérlegecske?

— Hatvanegyét.

— Ej, ej, így hát nem igen sok a fölölég a becses rezervoárjában. A szervezetben a tartalék-

töke a legfontosabb dolog. — a jó kis zsiroeska és hájacska...

Beszélgetés közben kiderült, hogy a table d'hôte összes vendégei meghíztak a nagyszerű fürdőhelyen. Ki öt kilót hizott, ki hatot, ki meg szerencsésen elérte már a szükséges nyolc kilónyi tartaléktökét. Az ötkilósak, a hatkilósak is esillogó szemmel kanalazták a kitünő huslevest, de a végzetek, akik csupán a jó levegő kedvéért maradtak még pár napig a fürdőben, szinte kurjongatva, mámoros kedvvel éltették Kuncz doktort és a gyógyítómódját. Egy beesett arcú, öreges bírósági végrehajtó (pedig rekedt és asztmás volt az istenadta) vidáman pattintott az ujjával.

— Öt hét alatt kerek nyolc kilóval gyarapodtam, — mesélte boldogan, elégedetten.

Károly kétkedő pillantást vetett a soványarcú bácsira.

— Nyolc kilót? Eszerint mennyi volt a sulya, amikor idejött?

— Hatvan kiló voltam... éppen hatvan kilót mutatott ki ott-hon a besztereci sómérleg. Tegnap pedig szerencsésen átléptem a hatvannyolcat — igaz, hogy több füget, mint kenyeret ettem a lepörgött öt hét alatt...

Furcsa, majdnem hihetetlen volt az öreg ur nyolc kilónyi gyarapodása, de Károly, akinek megint a saját baja jutott az eszébe, nem igen figyelt többé a fenhéjazó beszédre. Annál inkább hozzálátott azonban a fügeevés élvezetéhez, mert Kuncz doktor a friss fügeben látta azt a titokzatos esodaszert, mely a testi súlyt gyarapítja.

Károly utóbb ötvenhat kilóig lefogyott (a doktor ismét aggályosan esodálta deresedő fejét): de július elejére beállt a fordulat; a makacs betegen végre is diadalmaskodott a füge és a balzsamos stájer levegő. Károly alatt már július negyedikén hatvan két kilót mutatott a gyógymérleg piros lapja, július közepén pedig hatvanöt kilóig libbent föl az az ösztövérvé számmutató. Az orvos, aki gondos figyelemmel kísérte valamennyi pacienseit, elégedetten dörzsölgette a tenyerét.

— Hurrá, — mondta jókedvűen: — ez már aztán okos beszéd, tekintetes ur... Ha még négy kilót föl tudnék halmozni a szervezetemben, mehet az Isten hírével a hazájába...

Károly, aki eddig fáradtan, kimerülve tipegett a szállodából a hivatalig, most emelt fővel, kifeszített mellrel szivarozott a fenyőfák alatt és az ebédlő-asztalnál. Kiegyenesedett, hangos szóval beszélt a politikáról és a művészetekről, az Anna-bálon pedig a fürdő összes asszonyait megtancoltatta a szupécárdásban és a keringőben. Nem is lehetett többé ráismerni arra a kedvetlen fickóra, aki június végén még álmos pillantással ette a esirkéjét és a befőtt szilváját. A négy kiló mintha új erőt öntött volna kimerült tagjaiba, s Károly utóbb már a tarokkjáték örömeiben is talált délutánonként szórakozást.

Ebben az időben történt, hogy egy félboldon karintiai birtokos

majdnem inzultálta Kuncz doktort a kávéház verandáján. Rastnik ur ugyanis — így hívták a hóhortos karintiat — megszerezte az ő törvényes nyolc kilóját s boldogan utazott el a fürdőből, hogy Goisernben nyaraló hitestársát fölkeresse. Grácban történt, a vasúti pályaudvaron, hogy a hű Rastniknek különös ötlete támadt; a szalkamerguti gyorsvonatra várakozva, három krajcárt dobott a Perronn levő automatára melegebbé. Az automata pedig, ahelyett, hogy a Kuncz doktor hetvenegy kilóját tüntette volna föl a Rastnik ur testi sulyaképp, esőkönyösen megállott a hatvan két kilónál, s a Rastnik ur kétségbeesett toppantásaira sem ugrott feljebb egyetlen dekkgrammot sem. Az ideges ember féktelen dühvel rohant a gyantlan vasúti portánsnak.

— Gyalázat, — mondta — hogy rokkant mérlegekkel csalják ki a jóhiszemű közönség pénzt...

— Miféle rokkant mérlegekkel?

— Azzal, amelyik az filomásgfőnök ejtjé előtt áll...

— Becsénat, a mérleg a pontos számot mutatja...

— Hát, a pontos számot... Hatvan két kilót mutat a törvényes hetvenegy helyett...

Rastnik ur megmérte magát a podgyászsúlyozó mérlegen, — s csakhamar kiderült, hogy az automata megbízható és becsületes jószág, Rastnik ur egy dekával sem volt több az automatá hatvan két kilójánál. De mi volt akkor Kuncz doktor fiziológiai mérlegével? A dühös karintiai a legközelebbi vonattal visszautazott az elhagyott fürdőbe, s mikor a mérleg érthetetlen esőkönyösséggel ragaszkodott a hetvenegy kilóhoz, Rastnik ur magából kikelve kereste föl a nyugodtan feketéző Kuncz doktort...

— Hallja, — mondta kissé sápadtan, — hol végezte maga az orvosi egyetemét?

— Én? Miért kérdi?

— Mert úgy hiszem, hogy Amerikában szerezte a diplomáját... Amerikában ugyanis még mindig iparlovagoknak adják az orvosi okleveleket...

— Hogy érti ezt? — kérdezte Kuncz doktor, a helyéről felgorgorva.

— Hogy értem? Egyszerűen úgy értem, hogy az ur közönséges szelbámos...

Általános konsternáció támadt, a vendégek a Kuncz doktor asztala köré sereglettek, a pincérek fölgyűrték az ingujjukat, Rastnik ur pedig keserűen folytatta:

— Én hatvanegy kiló vagyok, Böhm ur hetvenhárom kiló, Katoza ur ötvenkilenc, Myer ur hatvannyolc, Ditke ur pedig tulhaladta a nyolcvanot. Ezzel a fáradsággal azt is mondhatná, hogy az öt mérsát mindnyájan tulhaladtuk, mert az is csak olyan alávaló hazugság lenne, mint a többi... Aki azt hiszi, hogy igazságtalanul rágalmozok, mérse meg magát egy közönséges mérlegen...

(Folytatás a 4-ik oldalon.)

IRTA: KARCZAG VILMOS

I.

SZÉP, esendes nyári meleg alkony volt. Ezren és ezren siettek ki a zöldbe a főváros forróságát kisugárzó falai közül.

A hajóállomások tömve voltak kirándulókkal s nagy közönsége jutott a csavargózásoknak is, melyek a Budára igyekezőket szállították a Duna tulsó partjára. — A pénztárnok alig győzte kiszolgálni a jegyeket.

Mikor az a matrónnak öltözött kocsis, tengerészhez méltó szakértelemmel megfordította a jelző táblát s a tengerész büszke öntudatával felemelte a korlátot, s harsány hangon elkiáltotta, hogy: "Hidfő", a közönség lefutott a kis gőzökre. Egyszerre ideges mozgolódás volt észlelhető. Egy szolga két vállán keresztbe fektetett széles szíjjakkal szaladt le a dunaparti corsórról, égő arcán verejték esurgott vőlég, gyors, fáradt lélegzétvételéből következtetni lehetett, hogy nehéz terhet hozott ideig. Sietve szólt a matrónnak:

— A Hidfőhöz megy?

— Láthatja.

— Kérem, csak egy percig várjanak. Jövünk.

— A hajó már jelzett.

— Szaladunk. Azonnal itt leszünk.

— Mit hoznak?

— Sebesültet.

Pár perc múlva csakugyan két szolga cipelt egy nehéz hordágyat s vitte egyenesen a kis gőzös fedélzetére. Alig pár lépésnyire egy sűrűn lefátyolozott nő követte. A hordágy, mely úgy nézett ki, mint egy embernyi hosszúságú böleső, le volt takarva zöld vászonnal, melyet megmeglöbögött a Duna szürke vizét ringató szél.

Az emberek, kik a fedélzeten maradtak, megilletődve húzódtak félre. Egy része a közönségnek, különösen a gyengébb idegzetű nők, félve siettek le a hajó szobáiba: az értekenyebbek, a képzeldők azt hitték, hogy éles szemekkel keresztül látnak a zöld takarón s megborzádtak attól a halottól, vagy haldoklótól, aki a kosárban fekszik.

A lefátyolozott nő fekete ruhába volt öltözve s a finom ruhaszövetből, esipkékből, elegáns mozdulataiból következtetni lehetett, hogy előkelő, művelt asszony. Ugy látszik, e percen elfelejtett minden nagyuri tartózkodást nem is figyelve a körülállókra, talán észre sem jutott rá gondolni a helyre, ahol vannak, izgatott léptekkel követte mindenütt a hordágyat s mikor azt a fáradt hordárok a fedélzeten leteették, lassan leült a kosár szélére s aggódva lelehajolt élesen, visszafojtott lélegzettel figyelve a bent fekvőre, vajjon hallja-e még annak lélegzétvételét, vagy lassu elhaló nyöszörgését. Ilyenkor kissé félrehuzta füléről fáttyolát s látni lehetett finom arcbőrét s láztól égő fülében egy nagy értékes gyémánt függőt.

Halk suttogás támadt körülötte, de ő nem hallott az elejtett szavakból egyetlen egyet sem. A körülállók megdöbbenve nézték a

szomorú képet s az egész olyan benyomást tett, mintha temetés lett volna.

A sugdolódók találgattak mindenfelét összevissza:

Talán öngyilkos?

Talán nagy beteg, akit a Klinikán operáltak, mert a hordágy a klinikáé?

Vagy haldokló, akit neje aggódva visz haza szereteti körébe?

Talán valamely véres párba jaldozata?

Ki tudná mindezt? Egy öreg asszony ott a lócán hosszú lére eresztve beszél szomszédjának, hogy ő a Kerepesi uton végig követte ezt a szomorú menetet. Az a gyászba öltözött nő sokszor emelte szeméihez finom fehér esipkekendőjét s valahányszor a kosár terhével megpihentek, az asszonyság mindig odatartotta fejét hallgatózni, épp úgy mint most. Egyszer felemelték ugyan egy pillanatra a zöld vásznat, hogy friss levegőt kapjon a kosárban fekvő, de nem lehetett látni, hogy ki fekszik benne.

— De miért szállítják gyalog?

— Óvatosságból. A kocsirázástól féltik. Láttam mikor az asszonyság nem engedte kocsira tenni a kosarat.

Az egyik hordár csak valamivel adott több felvilágosítást a mellette álló kíváncsi urnak.

— Ki fekszik benne?

— Egy ur.

— Halott?

— Nem.

— Hova viszik?

— A déli vasúthoz.

— Elszállítják?

— Igen.

— Ki ez az urnó?

— Annak a neje, aki benn fekszik.

— Hova valók?

— Még nem tudjuk, hova kell majd jegyet váltani.

— Hogy hívják?

— Nem tudom. Bennünket megfogadtak, hogy vigyük a terhet, hát visszük.

— Honnan?

— A kórházból.

— Beteg?

A hordár szemével intett az urnó felé, hogy az meghallhatja, tehát nem válaszolhat, de ugyanakkor jobb kezével olyanforma mozdulatot tett, szívére mutatva, mintha mondta volna, hogy: szíven lötte magát.

Egy tompa, hosszantartó, de elhaló jajszó hangzott fel a kosárból s az aggódó nő sietve hajolt ismét a kosár fölé, kissé fölemelvén a leplet s gyöngéd, szeretetteljes hangon szólt:

— Nyugodjál édes! Utban vagyunk hazafelé.

II.

Szürke, borult reggel volt, mikor a vonat X-be érkezett. Nehéz, fullasztó füst lepté el az űrházat, hol a vonatnak csak ideiglenes megállója van.

Két magyaros egyenruhába öltözött szolga sietett elő, hogy előbb urnóját, majd a beteget szállító kosarat kiemelje a külön kocsiból. Két-három lépésnyire a vonattól letették a földre, az-

tán a kalauz jelt adott s a vonat tovább indult. Néhány álmos kócos fej nézett ki az ablakokon s ameddig láthatta figyelte az űrház előtt történőket.

Egy őszbe borult ur botjára támaszkodva közeledett. Megdöbent, mikor a hosszú kosarat meglátta s egyszerre világos volt előtte a helyzet. A gyászba öltözött nő nem bírta tovább visszafojtani fájdalmát s zokogva borult az öreg ur keblére.

— Atyám! Atyám!

Az szó nélkül, némán, de megilletődéssel szoritotta keblére leányát s vonagló ajkából látni lehetett, hogy érzékeny öreg szíve iszonyu fájdalmakat érez. Nedves szeméit lopva törülte meg; sugva, leányához egész közel hajolva kérdezte:

— Élt?

Leánya igenre lógázta fejét és göresösen zokogott.

— Életveszélyes?

— Az. Meg fog halni. Még csak néhány perce van hátra. Siesünk.

Az öreg parancsot adott a szolgáltnak, hogy emeljék fel a hordágyat s lassan, vigyázva, a parkon végig vigyék a kastélyba. A szolgálk teljesítették a parancsot. Az öreg ur és leánya pár lépésnyire elmaradtak s így indult meg a szomorú menet a Kőröslán kastélyba, két viruló hársfaso között.

Az öreg Kőröslán tévelygő tekintettel nézett a haldoklót rejtő hordágyra, majd a jobb karjára támaszkodó leányára. Azt egy koporsónak, ezt egy férjét sirató özvegynek képzelte. Talán nem is képzelődés már; olyan közel van a szomorú valóság.

Még nem tudott semmit az eseményekből s nem volt bátorsága, hogy megkérdezze a megtört hitvest.

A mult éjjel esett s most nedves, hűvös volt a reggek A talaj vízenyős, sok helyen sáros. Az űres kocsis, mely a gyaloglók mellett lépésben haladt, többször erősen bele-beleözökölt egy-egy szekérvágtá mély kátyuba; a fákról amint a szél meglógatta a gyöngö ágakat, sűrű esőcseppek hullottak alá. Az égen tömör, sötét felhők kavargtak össze-vissza s újabb záporral fenyegettek; gyors szárnyu feeskék repültek s kergették, fogdosták az apró legyeket. A közeli kastély, omladozó vakolatával, festetlen ablakredőivel, mohos fedelével, komoran, barátságtalanul várta a szomorú menetet.

— Talán kocsira ülénk, Katalin?

— Nem gyalog menjünk. Gyalog siethetünk is s meg se rászódik.

— Beszél valamit Elek?

— Nem. Sebláza volt.

— Párba j!

— Oh, hiszen ha az volna!

Az öreg Kőröslán megdöbbenve állt meg egy pillanatra. Alig bírta magát botján feltartani, lábai reszkettek s tágra nyitott szemével megütközéssel kérdőleg tekintett leányára.

— Tehát öngyilkos volt a boldergatalan...

— Az!

— Minő szegény; minő szegény! Sietve, de nagy gyöngédséggel és vigyázattal helyezték a beteget ágyára. Java korabeli férfi volt, fekete körszakállal, erős akaratot eláruló arcvonásokkal, melyeknek határozott jellemvonását még a rettenetes megrázkódás sem volt képes átváltoztatni. A beteg még azalatt sem tért magához, míg ágyába fektették, pedig mikor a tiszta, puha ágyban megpihent a fáradt test, mintha jó eső nyugalom egészen átszellemültté tette volna a beteg arcát. Az ifju hitves maga is segítette a lefektetésnél s gondosan órkodott, nehogy a bekötözött sebet érintsék a szolgálk.

Körülbelül egy óráig ült a beteg ágyánál, fogadta a rögtön értesített orvost, aztán aggódó atyjához sietett, kit dolgozószobájában egy nagy karosszékben talált mélyen elgondolkozáva. Előtte az asztalon kinyitva az a távirat hevert, mely leányát sietve a fővárosba hívta:

"Férje megsebesítve élet-halál között vívódik."

Aláírva a kórház igazgatósága. A hitves egy percet sem késv minden kíséret nélkül kétségbeesve sietett Budapestre és a beteget elhozta haza az ősi fészekbe — meghalni.

Midőn most atyja szobájába lépett, a kimerüléstől lerogyott a kerevetre.

— Nos rosszabbul van a beteg?

— Nem, ösmer senkit... Megszakad a szívem utána.

— De hát mi bírta rá ily borzasztó lépésre?

— Nem tudom.

— Hagyott hátra valami írást? Nem találta nála semmit?

— Semmit. Felkutattuk ruháját, tárcáját; sehol semmi... Oh édes atyám, sohasem felejtem el, mennyit szenvedtem két nap óta. Nézd, beleöszültem. Az az éjjeli utazás a vasuton egy egész örökévalóságig tartott, az egyes állomások mintha száz mérföldnyire lettek volna egymástól; azt hittem, hogy sohasem érkezem meg és ha igen, életben találok-e még Eleket? Késő este volt, mikor a városba behajtottam. Mintha éles késsel vágdalták volna szívemet, mikor kecsim ablakából a kórház óriási körvonalait megláttam. Önkénytelenül megtapogattam nyakamat, mert olyan valamit éreztem, mintha láthatatlan kezek fojtogatnának. Talán elaléltam, mert csak a kocsis hangos szólítására szálltam ki a kocsiból. A késő este dacára bebocsátottak. A kapu alatt egy fiatal orvos csatlakozott hozzám. Sok folyosón vezetett végig, míg ahhoz a szobához értünk, melyben Elek feküdt. Nem volt bátorságom megkérdezni az orvost Elek hogylétéről. Reszkettem a választól. Az orvos csak szomorúan ödöngött mellettem, rásta a fejét s néha egyet-egyet sohajtott; ebből következteltem, hogy csak rossz hírt tudna mondani.

A szobát egy hamályosan pislogó méces világította meg. Alig tudtam megkülönböztetni az egyes tárgyakat. Elek ott feküdt az ágyban halott-halvány arccal mozdulatlanul: az ágy előtt egy ápoló folyton vizes ruhát cserélgelt. Az a ruha, mit először megláttam, véres volt. Csaknem öltetlenül rogytam össze az ágy előtt. Elek folyton önkívületi állapotban volt a egyetlen szót sem hallottam tőle. Könyörgésemre, sokgásonra néma maradt. Amit a szomorú esetről tudok, csak az orvos elbeszélése után tudom. A hotelból szállították a kórházba. Az öngyilkossági kísérletet kora reggel követte el a hotel egyik elsőemelet szobájában.

— És ottthon az Andrássy-uti lakásunkon nem is látták?

— De igen. Három napig lakom ott. Mikor a tett előtti napon eltávozott otthonról, azt mondta, hogy ne várják vissza, mert hazatart. Nem hazajött. A hotel személyzete hallotta a lövést s feltörték a bezárt ajtót. Ott hevert a padlón, vérében s közel hozzá a gyilkos revolver. A golyó szívét érintette s csak isteni esoda, hogy a lövés nem okozott rögtöni halált.

Az öreg Korolán szomorúan hajtogatta le ősz fejét reszkető kezére.

— Oh a szerencsétlen! Mily szegényt hozott családunkra, őseink tiszta nevére.

— Ne vádold, atyám. Ki tudja, mily nagy oka lehetett rá, hogy e borzasztó tettet alkossas s itt hagyja azokat, akik szerették a akiket szeretett.

— Ilyen cselekedetnek nem lehet igaz oka.

— Lelki kínjai. Hiszen egy év óta már úgy járt köztünk, mint valami kísértet. Ha szóltunk hozzá, ha kérdeztük, ideges, izgatott türelmetlen volt. Az orvos gyakran küldte tengeri fürdőre, de ő nem akart menni. Oh, bizonynyal tisztában volt már el-tökélt tervével.

A nagy tölgysfa ajtón grönge, félénk kopogtatás volt hallható.

Egy szolgáló lépett be. Katalin megtörülgette a könyektől még

nedves szemeit a hirtelen felugorva helyéből, a szolgálóhoz sietett. Arcára az ijedtség és rémület kifejezése ült.

— Nos? A beteg?

— Felébredt.

— Magához tért?

— Igen! Látni óhajtja nagyságodat.

— Oh sietek. Megismert téged?

— Igen. Megmondtam neki, hogy hol vagyunk. Nagyságodra kérdezett s mikor megtudta, hogy itt van közelében a mellékteremben, egy kis kulccsal kinyitotta íróasztala fiókját, kivételet onnan egy csomó irást. Odaadtam neki az ágyba.

— Jól van.

— Kövessim nagyságodat?

— Nem. Magamra akarok maradni a beteggel.

III.

A beteg félig nyitott homályos szemekkel tekintett az ajtó felé, hol neje belépett. Egy pillanatra mintha átszellemült, meglevendett volna, mikor a deli szép nő bánatos arccal megtört lépteivel közeledni látta.

Katalin leroskadt az ágy elé s férje kezét, melyet az lassan vigyázva vont elé a takaró alól, elhalmozta esőkejaival.

— Jobban leszesz édes. Meggyógyítunk; te élni fogsz... élni fogsz.

Elek tiltakozva rázta fejét s alig hallhatóan, vontatva, ajkait is alig mozgatva ejtette ki e pár szót:

— Érzem a halált.

— De hát miért tetted, mondd!

A beteg jobb kezével benyúlt a fal felé, néhány papírlapot húzott elé s átadta nejének.

— Olvasd... most... rögtön... odaülj velem szemben... látni akarom arcodat, mikor olvasod.

Katalin engedelmességet s gyorsan futotta át a lapokat:

— "Meg kell halnom. Ma, holnap, vagy egy év múlva-e, nem tudom, de az élet terhémre van. Nem vagyok képes elviselni tovább azt a gyanút, mely gyötör s mely

megmérgezte ébrenléteimet, megölte éjszakáimat.

A határtalan szerelem, a rajongó szerelem nyomában jár a féltés és én rajongással szerettelek téged. Hiába próbáltam, se-hogy sem tudtam beletalálni magam a nagyvilági modern szokásokba, mely arra kötelezi a férjet, hogy nyilvános helyeken idegeneket engedjen neje közelébe. Éreztem, tudtam, hogy engedelmességre kell a társadalmi szabályoknak, de szívembe lopózkodott a féltés ördöge is. Sokszor rajta kaptam magam, hogy fél-szememmel folyton figyelemmel kísértelek téged, kinek tekintetét, mosolyát, szavát is irigyletem másoktól.

Egy év előtt történt a lövés-senyterén. Emlékezhetsz rá. Nagyon ideges, bántóan, duzzogó voltam az napon s hiába sürgöttél, nem akartam megmondani, hogy mi bánt. Elpirult volna férfiaságom, ha felfedezem előtted nyugtalanságom igaz okát. Hiszen még magam előtt is szégyeltem megvallani, hogy féltékeny voltam; hogy azt féltem, kinek erkölése az én talizmánom.

Páholyban ültünk. — Pár pere múlva öten-hatan is látogatást tettek páholyunkban. Én, — a mint jó nevelésű férjhez illik, — a gyepre mentem s onnan néztem a futtatásokat. Következett a "steep chace". Óriási volt az érdeklődés. Gróf Dorsay: "Fenegyerek"-e volt a favorit. Sokan felállottak székeikre s úgy figyelték a futást. Felállottál te is. Jól láttam: felállottál. A "Fenegyerek" elsőnek érkezett be s mindenki sietett gratulálni a győztes ló ünnepeit gazdájának. Én is. Hiszen a gróf jóbarátom volt. Aztán ő, páholyodba sietett, hogy fogadja a te üdvözlésedet. Mehetett volna előbb gróf Héthársiék, Tatáliek, báró Burgékhoz, hiszen a páholyaik előtt haladt el. Nem, ő hozzád sietett először is. Részevették e feltűnő kitüntetés mások is. Nekem arcodat elborította a vér, s mintha leszegetek volna, állva maradtam helyemen. Te kebledről, — abból a virágból, mit én adtam neked,

— egy rózsát adtál át a grófnak. A gróf udvariasan megköszönte s illatát élvezte... talán ajkaival is érintette.

Kicsinyes, talán mulatságos, nevetséges dolgok ezek mindenki másnak, de nekem lelkeimre ült a gyanu... és fojtogatott.

E naptól kezdve nem volt egyetlen nyugodt percem; minden szavadat, minden gondolatodat aszerint értelmeztem, amint azt a belém lopózkodott Jágó sugta. Ha jöttél, ha mentél, gyanúsítottalak szüntelen, s mohó, égő szomjúsággal, izgatott idegességgel kerestem a táplálékof gyanumhoz. Hittem, hogy mác nem szeretsz, hogy más valaké érdekel, hogy megcsalasz, megszenségtelenited szerelmemet s örült akarattal akartam, hogy gyanum igaz legyen, hogy kézzel fogható, eltagadhatatlan bizonyítékom legyen hűtlenségedről, hogy a boszura vágyó vérszomjas hiéna dühöngésével ölhesselek meg téged, vetélytársamat, magamat. De ügyesek voltatok, oh nagyon ügyesek.

Igy emésztettem magam iszonyu gondolatokkal napról-napra pereről-perere, s azok között s rémséges képek között éltem le napjaimat, melyek képzelődésemben meglevendek. Milyen képek voltak ezek! Milyen aljassá sülyedtél abban te, s milyen nyomorult, haszontalan, léha ember lettem én.

Nem élhettem tovább így. Az én betegségemnek egyetlen gyógy szere volt a golyó. Isten veled! Él boldogul.

Katalin újra odaborult az ágya elé.

— Elek! Édes Elekem!

Nem felelt senki. Elek nem beteg többé. Behunyt szemekkel feküdt ágyán. Csendesesen kilehelte lelkét és meghalt.

Katalin ég felé emelte szeméit s mintha magasba szálló lélekkel ő is megakarna jelenni ott az örök bíró előtt, szólt:

— Te mindenható Isten, nyugtasd meg zaklatott lelkét. Hiszen te tudod legjobban: ártatlan vagyok.

Kunc doktor mérlege

(Folytatás a 2-ik oldalról.)

A betegek ostobánl hámultak Rastnik urra, Kuncz doktor remegve kavargatta a feketéjét, Károly pedig, aki féltékenyen őrizte a négy kilónyi tulsúlyát, izgatottan kiabálni kezdett:

— Hol van egy pártatlan decimál mérleg?...

— Odabenn... a faluban... a vörösboltosnál... kiáltották össze-vissza a betegek.

— Aki azt hiszi, hogy hazudtam, — ordította harsányul Rastnik ur, — az jöjjön velem azon-nal a vörös boltoshoz...

Mindnyájan fölkerelkedtek a verandáról s élénk vitaközös-köz indultak meg a tiz perenyire fekvő faluba... A baltos, aki eleintén azt hitte, hogy ki akarják fosztani a héringes hordóit, utóbb előszékenyen megmérte s Kuncz doktor izgatott betegéit...

Ez alkalommal különös dolgok tudótak ki: a Károly hatvanöt

kilója hirtelen ötvenkilenc kilóra olvadt, Böhm ur nem volt több hatvannyolcánál, Meyer alig érte el a hatvanat, Ditke ur pedig, a furdó büszkesége, éppen kerek hét kilót volt kénytelen engedni a nyolcvanból. Álom volt ez, vagy borzalmas valóság? A haragos Rastnik diadalmasan kiáltotta:

— Nos, hát mit szólnak a doktor urhoz?

S rekedten, vérszomjasan folytatta:

— Ha ő bennünket amerikai rendszerrel gyógyít, büntessük meg őt mi is valódi amerikai minta aszerint! Mire való a lynchnek nevezett intézmény, ha nem arra, hogy a Kuncz doktor ur aljasságát megtoroljuk!

Mindnyájan visszarohtak a furdóba, de a veranda is, az orvos lakása is üres volt. Kuncz doktor úgy eltűnt, mint a kámför...

Igy történt, hogy a szerencsétlen Károly betegében jött haza a Ferdinándbadi furdóból, mint ahogy négy héttel ezelőtt oda-utazott. A szállodát a szezon kö-szépén bezárták s a furdó aszpen gondozott gyalogutjait giz-gaz és vadvirág nőtte be. Kuncz doktor pedig, akit az orvosi lapok csu-nyán megtámadtak, ezt a levelet küldte az újságok nyílterébe egy poroszországi faluból:

— "Aki azt állítja, hogy a gyógy-módom aszedelgésen alapult: vagy ostoba, vagy maga a szedelgő. Hát tulajdonképpen mi volt az s kura, amivel az ideges betegéimet gyógyítottam? Egyszerűen azt a gondolatot szuggeráltam beléjük, hogy a testf sulyukban szaporod-tak. Evégből aszkesztettem meg pompás fiziológiai mérlegemet, amely mindig azt a sulyt mutat-ta, amelyet önagam jónak láttam.

Akár hazudott a mérleg, akár igazat mondott, — a fődolog, hogy a betegéim hittek benne. Éa aki hitt benne, oly egészségesen távozott, mint egy bívaly vagy egy elefánt. Kétezer ember-nek az én hazugságom adta visz-sza a reményét és az önbizalmát. Más-e a szugeszoió, mint hazug-ság? És a hazugság nem áldás-e abban az esetben, ha az emberi-ség érdekeit és jóvoltát szolgálja? Aki azt mondja, hogy szedel-gést követtem el, annyit sem ér az ideges ember lélektanában, mint a pfalzkiroheni harangozó."

A nyiltér meg is jelent a la-pokban, de Kuncz doktor, öné-rzetes nyilatkozata dacára, nem je-lent meg többé az orvosi tude-mányban. Ugy mondják, hogy megváltoztatta a nevét, s első rendelő-orvosnak állt be egy elő-kező szanatóriumba.

— A, kérem, meg vagyok sértve, — mondta Kornya tanár ur, — kérem alázat tal, ha az ember udvarias, nemde ön maga parasztnak.

örökölte s meglepedtek benne földturo Görbederik tanyán, amelyet ide apjuktol nek, hogy mégis csak otthon a legjobb a si tanfolyamát elvégezzék s végre rájöjje-nek, hogy a két főváros minden lümpola- is letették, de az egyetem csak arra volt jó urak közé tartozik, akik még az érettségit K. Fekete János, aki azok közé a kunsági — Ven bunent, — mondta apodiktice batár után.

zett rá, meg a lassan mégis csak eltávolodo Kete János után, aki csendes mosollyal né- S barátságosan nyújtott kezét K. Fe- Fekete urhoz akartam sietni.

— A, — kiáltott fel örömmel — épen maga után.

dult, hogy csak azért is tovább menjen a ütődött szembe vele, midőn végre megfor- area ele már égett, amint egy fekete kun ur sötödöttség, ahogy a kocsi távolodott; s az karórom mellett a harag is, a szerkesztoi Kornya urban ellenben egyre nőtt a den parancsát, ahogy kell.

va, hogy szolgáljalkek ugy intezzek el min-

Marska kimereedt szemmel bámult. Hi- betlenül megdöbbenette ez a hír. Mintha csak a saját esetét hallotta volna másra transponálva. Hirtelen visszaemlékezett a szép fiatal diákra, aki vagy két esztendőig minden nap hintón járt be a Kerek tanyá- ról s itt hajtatott el a kapujok előtt. Min- demnap leste azt az órát, amelyben megfa- dott az ablakuk alatt s mindennap megfa- jult a szive, mikor nem látta a vágató ko- esi bakján a szép fiút. Ő volt akkor neki, a kis lánynak, az előkelőség, az uriaság, a magasan feje fölött élő embereknek az ide- alja. S elkezdett forni a szive, s az arcába

kednek.

resék, meg az ökrök közt és ezen vesze- tin, kérem, az nem tud itt megszokni a bé- ide a tanyákra gazdálkodni és a szegény- ban, meg Londonban és most hazarendelte ur kitamitatta a fiát Bécében, meg Páris- ni! De az az oka, hogy az öreg nagyságos — Hát kérem, azt még nem lehet tud- A társaság elámulva nemult el.

ten, miért?

összekulcsolta a két kezét. — De hát jóis- — Borzasztó! — mondta a házasszony urtit, kitagadja és kitiltja a családból.

tot adott ki a lapban, hogy a fiát Ferenc

— 56 —

Fura alkalmatosság közeledett feléje. Egy ócska, vedlett batár, amelybe négy so- vány, girhes ló volt fogva. Nem lehetne mondani, hogy robogott a hintó, mert a sze- gény párák alig birták vonszolni a batárt a kerékagyig tömött porban. A bakon egé- szen hozzáálló kocsis ült. Kistermetű fiatal suhanc, aki valami öreg kocsis libériába volt bujtatva, amelynek az ujjai lecsusztak a kezefején túl s a válla leesett a melléig. A kopott struccollas kalap is ott billegett a fején, le az orra közepéig, azt örökké piz- kálni kellett izzadt homlokán. Bölesen volt összepászoltatva a kocsis a lovaival, mert ilyen legény csak ezt a négy lovat bírta kor- mányozni s ez a négy ló pont ilyen kocsis után sirt.

Bent a kocsiban az egész fogat koro- nája volt szemlélhető: az ur.

Igen öreg ember volt, de vérmes arcu, abból a fajtából, amelyet "ugy kell agyon- verni, különben sohse hal meg". Vastag szemöldökei alól nedves kék szemek vizslat- tak, fáradhatatlan szapora pislogás közben. De egyéb aztán nem is mozgott rajta. Ugy ült összegubbaszkodva, mint egy fáradt, öreg, kopott medve. Hetvenhét folttal tele- permetezett galléros köpeny volt rajta s ez

alól csak eltaposott, százszor talpalt bakan- csa, meg a rojtos végü csikos sötét nad- rág alja látszott ki.

— Nini, — mondta magában Kornya tanár ur, — a méltóságos ur: Kerekegyházy Ferdinánd.

Azzal már messziről levette a kalapját s mély tiszteletel köszöntötte a nagy urat.

Az öreg ur megszaporázta a pislogását s mereven nézte a tanárt, mig csak el nem haladt a batárja a sarkon. Akkor eszébe ju- tott, ki ez az ember s szapora mozdulattal visszafordult. Kornya tanár ur még mindig ott állott a sarkon s amint észrevette, hogy ránéz a méltóságos ur, újra lekapta a kalap- ját.

— Maga, maga a professzor Kornya? — szólt vissza rekedt, de erős és érthető rivallással az öreg ur.

— Igen, méltóságos ur, alázatos szol- gája, — sietett hozzá a tanár ur.

— Aha, aha. Maga az, aki ujságot...

— Igenis, kérem alázattal, én szerkesz- tem a Kunkerekegyháza és Vidékét.

— Hm, khm.

Az öreg ur hang nélkül hebegett. Nem tudta, mit mondjon, hogy mondja s Kornya

Jó időbe telt, míg a nagy rossz lo saját-
magába utközve, összegabalyodva, keserve-
sen megfordította a batát és önmagát. Az
öreg ur ezalatt nyugodtan ült a helyén,
mint egy igazi nagymúr, aki hozza van szok-

Miska megrántotta a lovak gyeplo-
ját s ijedt erőködést kezdett a nagy föla-
dat végrehajtására.

— Miska! — rikantotta az öreg ur,
— fordulj! Mégis csak hallatlan, hogy siet-
nek az ember szemnyesét kitálatni ezek a
ripókók... — hadarta az öreg ur; s ezzel
ingerülten elfordította a szemét Kornya felé s
többet rá se nézett.

— A mi laposkánk mindig szenzációs
érdeklődést kelt a viszonyokhoz képest.

— Miska! — kiáltott az öreg ur, — már
Kornya tanár ur önértéssel mosoly-
gott.

— Mit! — kiáltott az öreg ur, — már
tan el is olvasták!

— Miska! — kiáltott az öreg ur, — már
bemutattam...
nek az imént volt szerencsém bemutatni,
jelent számmól a város értelmisége, amely-
segnek örvend, s máris tudomást vett a meg-
tal a saját kis körükben hathatos ismeret-
a fővárosi nagy sajtóorgániumok, mindazál-
lapunk, amely nem oly igénytelen bar, mint

— 53 —

tanár ur alázatos tisztelettel nézett az ar-
cába.

— Mi? — kiáltott rá az öreg ur.

— Tessék?

— Megkapta az irásomat?

— Ó igen, kérem alássan, — hajlon-
gott többérét görnyedve Kornya tanár ur,
— már ki is van nyomatva s elő is vett a
zsebéből egy esomó lapot s az egész paksa-
métát odanyujtotta az öreg urnak.

De ez nem moccant, mert valami esen-
des rémülettel bámult rá. Percéig meg-
szünt a szeme is pislogni s kékes szájszéle
kimaradt a sárgásfehér bajusz és szakáll
bozótjából, mint az árokpárt a kőkénybok-
rok között.

— Igen, könyörgöm alázattal, — ismé-
telte Kornya tanár ur, — a méltóságos ur
kedvéért már ma kinyomattuk a vasárnapi
lapot. — Elhallgatott, mert eszébe jutott,
hogy épen a nyomást megállítani indult be
a nyomdába.

Az öreg ur csak nézett, nézett s végre
elkezdett pislogni. Aztán elkezdett habog-
ni, hebegni, minden értelmes szó nélkül.
Csak a szájszéle verődött össze.

— Mindig nagyon örvendünk, ha méltó-
ságodnak rendelkezésére állhat szerény

— 54 —

Cellerme már ment is és Mariska azon
vette észre magát, hogy ép olyan csudála-
tos elbűvöléssel hallgatta a messzi világról
s annak messzi szokásairól szóló zűrzavaros
beszédét, mint a többiek, akik a meglepe-
téstől bele sem tudtak szólani... De Cel-
lerme elment s ő épen ilyen félve és retteg-

— Mert kérem, az a fő, az utazás, —
mondta Cellerme, — én is móta Amerikát
megjártam, egészen más vagyok. Azóta ugy
élek, ahogy nekem jól esik, nem bánom én,
kérem már, mit mondanak az emberek, csak
a jóistenről félek, az emberek nyelvével
nem, azt ugy is tudom, hogy jót egy nővel
nem mondanak soha. Amerika más. Ott nem
a férfi a teremtes ura, hanem a nő. Pro-
baljon ott egy férfi megsejteni vagy meg-
becstelenteni egy nőt csak egy szóval vagy
erüntéssel, elfogatási parancsot vesznek ki
ellené és megvan.

— Mert kérem, az a fő, az utazás, —

is... kitagadja.
a poros, sáros alföldön... mint az ő szülei
nyilván fél barbar, mint minden szülő ezen
Hát nem természetes-e, hogy az apja, aki
Mi lehetett azóta belőle! Igazi kultur férfi!
senki sem volt az egész nagy városban...
zett a finom urtira, akiből hasonló senki
szokott a vére, amint most visszaméke-

— 50 —

— 51 —

ve igyekezett figyelni mindenkinek minden
szavára, együtt nevetni a nevetőkkel s e-
gyütt pletykázni a pletykálókkal.

Egy pillanatra sem tűnt el a szeme
elől a víziószzerű kép, a bájos kás Ferkó a
kocsi bakján, amint remek két almáspej lo-
vát hajtotta s hátul ült a kocsiiban a hosz-
szu fekete struccollas kocsi!

— Ez a lány alszik, — mondta az any-
ja a többi lány előtt, s nevetve tette hozzá,
— én is olyan vagyok, ha arról a lármás
Pestről haza jövök. Napokig nem bírok be-
leszokni a csendbe. Csak figyelek, mintha
a csendesség is tele volna lármával...

S az édesanyja egyszerre minden ösz-
szefüggés nélkül így folytatta:

— Na hát ez borzasztó! Ilyen viszony
a szülő és gyermek közt. Kitagadni a
fiát...

Mariska olyan nézéssel nézett rá, mint-
ha a szeme üvegéből lett volna s hamvadozó
öntudattal kereste valahol bent, mi is az a
szülők s gyermekek közötti viszony...

III.

Kornya tanár urat a Sinór-utca és Gör-
be-utca sarkán, mikor épen be akart for-
dúlni a Feketesnyomda felé, rendkívüli lát-
vány állította meg.

Két öreg ur.

IRTA: KOSZTOLÁNYI DEZSŐ.

A vállalkozásuk azonban kudarcra végződött. Legtöbb nő szóltanul ment el mellettük. Volt olyan, aki mérgesen elutasította őket, volt aki vállat vont, volt aki nevetett is.

Csüggedten mentek haza.

Másnap megint korán lesbe álltak. Céltaul.

Harmadnap Dániel otthon maradt. Csak Mózes ment ki a vásárra.

— Tudod, minő fenegyerek vagyok — mondta.

— Te nem változol soha — ümmögte Dániel.

— Te vén kujon.

Ezen az estén azonban Mózes ragyogó arccal rontott be.

— Van nő.

— Ne mondd.

— Egy édes, picike nőske.

— Szőke?

— Eltaláltad.

Mózes vacsorázni kezdett.

— És képzeld, hogy hívják?

— Csak nem...

— De igen. Marinak hívják...

— Lehetetlen. Hisz ez mesés. Nem fért be a fejükbe, hogy ezt is Marinak hívják.

Egy tündérrege minden búbája szunnyadt ebben a névben.

Csak arról volt szó, hogy találkozzanak vele, mert vasárnapra találkat adott. Kiránduljanak a zöldbe? Mózes nem kedvelte a kirándulásokat. Gyászos tapasztalatai voltak. Az ember izzad, furdoklik a porban és tüzel a tyukszeme. A villamosok tele vannak s mindig ellenkező irányba viszik. Azután főleg az élelmezési technika tökéletlen. Multkor egy csirkét süttettek a háziasszonyokkal, amit újságpapírba göngyölve, kivitték magukkal. De a csirkébe bemásztak a hangyák. Nem tudták megkülönböztetni, hogy a csirke bőrét eszik-e, vagy a vasárnapi tárcát. Nem is ettek, hanem inkább néztek a szegény baromfi hulláját, a busan előrenyuló nyakát és megtört szemét, amely mintha azt kérdezte volna, miért ölték meg ily fiatalon, élete virágjában. Majdnem megsiratták.

Tehát nem fognak kirándulni. Inkább a lakásukba hozzák el a leányt. Ugy, mint akkor. Ez bünyösebb és elegánsabb is.

Elhatározták, hogy három cukrászsüteményt vesznek. Három vannak, de ők inkább nem esznek és mind a hármat a leánynak hagyják. Aztán málnacukrot is beszereznek és természetesen — meggyepálinkát is.

Vasárnap jött a lány. Egy fél-szeg és igénytelen lányka, valami buta és szóltalan liba, akinek más kalandja nem akadt s ennek a szomorú igéretnek is örült. Nevetés közben mutogatta kis fogait és vérszegény, lila inyét.

— Mari — suttozta Mózes érzelmesen.

A nő köszönt és leült. Ez az a kis budapesti leány, aki már tudja, mi a jómodor, mi a vidékieség, de éppen azért elfogult.

Mózes társalogni próbált

— Köszönöm, már ülök.

A beszélgetés ezzel elakadt.

Dániel köhintett. Merész elha-

tározása támadt. Feláldozza magát s kimentti őket a zavarból.

— Igen? — mondta halkán. — Már ül? Érdekes.

És nevetett.

Most még nagyobb lett a zavar. Mind a hárman köhögtek.

Mózes hirtelen a lány felé fordult.

— Mondani akart valamit?

A lány nyelt egyet és csak ennyit szólt:

— Nem.

Most már nem volt menekvés.

Mózes rettentő szigorral nézte a falon függő olajnyomatot. Ezen a képen egy vitorlás hajó bukdácsolt viharos habokban. Arra gondoltak mind a hárman, mennyivel szivesebben lennének azon a sülyedő hajón, a biztos halál karmaiban, vagy akár a tenger fenekén, mint itt ebben a szobában, ahol nyugalom van és meggyepálinka.

Majd egyszerre ostromszerűen kinálni kezdték a leányt. A lány halálosan szabadkozott. Ugy látszik, maga se tudta, mit akar és mikor látta, hogy a többiek se tudják, még jobban megrémült. Zavarba jött a zavarától. Az ujj-hegyével csipentette el a málnacukrot. Majdnem leejtette a pokrócra. Aztán nagy kérésre-könyörgésre végre a szájába vette. Mosolygott. Aztán olyan arcot vágott, mintha a nyelvét harapott volna.

De intett a kezével.

— Semmi, semmi.

Nehéz pillanatok voltak. Dániel szivdobogást kapott az izgalomtól. A meggyepálinka azonban segített. Vigan iddogáltak. Mózes egy régi dalt énekelt. A leány áhitatosan hallgatta és nem tudta, gyászdal-e, vagy induló, sirtő kell-e rajta, vagy nevetni.

Két óráig tartott a vizit. Végül elbucsztak. A lány megígérte, hogy gyakran eljön.

A két öreg egyedül maradt.

Szóltanul jártak a szobában.

Mózes ragyujtott kiszivott régi pipájára.

— Mind a kettőnek ugyanaz az érzése volt. Hogy itt valami nagyon bus dolog történt.

De egyik se mert szólni.

Végül Mózes törte meg a esend.

— Nos, mit szólsz hozzá?

Dániel a szemébe nézett.

— Bájós leány.

— Nagyon bájós. — mondta

Mózes kis gondolkodás után. —

Nagyon.

Megint jártak a szobában.

— De valamit elhibáztunk — mondta Mózes. — Legalább úgy hiszem. Valami megint hiányzott.

— Igen, valami nem volt jó.

— A meggyepálinka talán.

— Lehet, hogy az... Különbem

ma mindent meghamisítanak...

— Mindent.

Mózes lefeküdt a diványra. Nagyon le volt verve. Viharos füstfellegbe borult a divány.

— Te, — mondta végül — nem emlékszel? Hogy is volt akkor!...

VI.

Dániel és Mózes a Muzéumban ültek egy padon.

Reggelenként szerettek itt elüldögni.

— Te, — folytatta Mózes — tegnap este eszembe jutott valami. Egy fiatalember egyszer föblejtte magát. Utolsó levelében azt írta, azért végez magával, mert az idén megint egy évvel idősebb lett. Nem tudta elviselni a gondolatot, hogy tavaly huszonöt éves volt és most már huszonhat. Ha meggondoljuk, — számárságot esmált. Az orvosok azt mondták, hogy elmebeteg. De ha jobban meggondoljuk, bölcs volt.

Dániel unottan hallgatta ezeket a badarságokat. Fanyar, unalmas emberek vánszorogtak előtte.

Dél felé azonban már felpezdült az élet. Felpezsdül a kedv s a meleg napsugaraktól elpárolog a reggeli neuariszténia. Diákok jönnek és magolják a litografált jegyzeteket, amiket oly jól ismernek az öreg emberek. Kibujnak a benne-ok, karikat hajtának a kis-fiúk és óriás lapdával játszanak a leányok.

— Nézd csak a piros kisleányt, a piros lapdával, a piros napernyővel — kiáltott Mózes. Emlékszel még reá? Minden reggel meglestük egyszer, hogy nyitja ki a napernyőjét a napsugarakban. Akkor kilencéves volt. Mostan is annyi. Ne keresd, hogy kisesoda, ne kérdezd a nevét, minesen is neve és kora sine, mindig volt és mindig lesz s mindig ugyanaz s boldogan és pirosan kacag, tegnap, ma és holnap és megterem mindenütt, mint a fűben a pipa. Nézd a piros kisleányt.

Mózesnek kiderült az arca és ragyogott egy napernyő reflexében.

Dániel szívére szoritotta a kezét.

VII.

Nem azért tette ezt, mert szentimentális volt, hanem mert utóbb kegyetlenül tréfált a szíve.

Ördögi tréfákat üzött vele. Néha úgy érezte, hogy mindjárt elrepül. Mäskor pedig hirtelenül bukott, mély pincékbe, sötét folyókba, örvényekbe. A keze vékony és átlátszó lett, mint egy szárny. Gyakran nézte a gyertya fényénél. A szédület olyan különös. Valami játékefe ez, egy kis ördög-színház, amelyben fény és árnyék váltakozik. Később, ha minden jól van s az ember éri lába alatt a földet, fölötte az eget, már majdnem kellemes is rá gondolni.

Csak haza ne kellene menni. Az otthon újabb ellenszenves. Az emeletek magasak, a folyosó szűk, az ablakok nem jól záródnak. A kályha is füstöl. Gyakran kifut a konyhában a tej s ez ájulatos büzt terjeszt mindenüvé. Aszfaltozzák az utcát. A járda irtózatosan fel van dülva a házuk előtt. A sötétben a felszakított rétegek tátongó sebeknek tetszenek. Azután az egész szoba kámforszagú. Mindenütt orvosságos üvegek. Éjjel pedig eserepeket és meleg sós zacskókat kell kikészíteni a háziasszonynak, aki már rájuk unt. A szomszédok gyűlölködnek. A házmaster nem köszön, ha jön-

nek. Gyűlöli azokat a lakókat, akik nem fizetnek kapupénzt. Azt beszélük, hogy kémek. Mindennek biztosan Mózes fekete szemüvege az oka. A második emeleten a műveltebbek arról suttoznak, hogy a kormány ellenségei s titkos iratokat másolnak.

Ha csak tehették, nem voltak otthon.

— Köszáltak a városban.

VIII.

Valamit kerestek.

Néha úgy ment ez a két öreg, mintha eltévedt volna. A nagyon kis gyerekek tipegnek így: céltaul és félénken. Kinyujtották a nyakukat és néztek egy ablakot, vagy egy udvart, ahol gyerekek maszatosan, piros- és kékesiku tornaingben táncoltak, henteregtek. Instálkodtak a zöld téglákon. Mäskor megálltak valami utcasarcon. Órákig álltak ott. Szorongatták egymás kezét és mereven egy irányba tekintettek. Senkit sem ismertek és mégis mintha valakit vártak és kerestek volna bizonytalanul, egy lázalom gyöttrő ködében. Azután haza mentek.

A lépcsőkön elfáradtak. Halványan és lihegve döltek a diványra. Egymás szemébe néztek.

A szemükben ez állott:

— Ma se találtuk meg. Nincsen sehoh. Mäsuitt kell keresni...

Voltak azonban órák és percek, mikor arcukon türelmetlen ráncok rebbentek meg, a láz rettentés ráncai. Ilyenkor futni kezdtek ezek az örült keresők. Ilyenkor rohantak előre a rossz öreg lábaikkal, esetelva-botolva, mint akit üz valaki és a homlokuk megizzadt, összehervadt. Futottak és öreg szívecskéjük erősen dobogott a versenyfutástól. Dániel a soványságtól. Mózes a hájtól.

Egyszer a pályaudvarnál megmérlegelték magukat.

— Tíz kilót fogytam, mióta itt vagyok — sóhajtott Dániel.

Aztán Mózes állt a mérlegre. Megorván jött le.

— Tíz kilót hiztam — mondta még busabban.

IX.

Egy napon a diákkörösmában ebédelték.

Későn mentek oda és ugyszólván egészen maguk voltak. Künn esőpörögni kezdett az eső. A gázlámpákat meggyujtották. Ebben a világításban minden még szomorubb lett. A király arcképe piros huszáruniformisában bántotta őket. Olyan aláratos és igénytelen volt, mint egy kéregető. A poros pálmák szegényes pompája fájt. Minden másképpen festett, mint ahogy képzelték.

Az eső nekifeküdt a Dánielnek. Nagysókára jött a pincér, hogy az asztalról eltakarítsa a kenyérhulladékokat s a tányérokat.

(Folytatjuk.)

CRAINQUEBILLE.

IRTA: ANATOLE FRANCE. — FORDITOTTA: GABOR ANDOR.

Crainquebille, ha hidegvére el nem hagyja, soha szemére nem hányt volna madame Laurenek társadalmi állását. Nagyon jól tudta, hogy az ember nem azt teszi az életben, amit akar, hogy nem úgy választjuk mesterségünket, s hogy mindenütt vannak derék emberek. Megvolt az a szokása, hogy bölesen nem vett tudomást arról, amit vevői ott-hon csináltak és senkit le nem nézett.

De most magán kívül volt.

Háromszor elmondta madame Lauret cédalánynak, szemétnék, semendének. A kíváncsiak egész gyűrűje gyült madame Laure és Crainquebille köré, akik még néhány ép oly ünnepélyes szitkot váltottak, mint aminők az elsők voltak s talán végig imádkozták volna olvasójukat, ha egy hirtelen megjelent rendőr, a maga hallgatagságával és mozdulatlan-ságával nem tette volna őket oly némává és mozdulatlaná, mint amilyen ő maga volt.

Elváltak.

De ez a jelenet betetőzte Crainquebille elvesztését a Montmartre kerület és a Richer-utca szemé-
ben.

VII.

A következők.

És az öreg ember továbbmen-
tében ezt mormogta maga elé:

— Persze, ez egy liba. Nincs is több ilyen liba az asszonyok kö-
zött.

De szíve mélyében nem ezért tett neki szemrehányást. Nem azért vetette meg, mert az volt, ami volt. Sőt becsülte érte, mert tudta, hogy takarékos, rendes életet él. Azelőtt gyakran el-elbeszélgettek. — A lány rokonai-
ról beszélt, akik vidéken laktak. És mindketten arról álmodoztak, hogy egy kis kertet miveljenek és tyukokat neveljenek.

Jó vevő volt madame Lauré. Mikor látta, hogy a kis Martinál vásárol, annál a fityfirty-
nél, annál a piszkos malaenál, hát úgy érezte, mintha szíven lökték volna; és mikor nézte a megvető ábrázatát: orrába szállt a torma és megadta neki.

A legrosszabb az volt a dolog-
ban, hogy nemcsak ez a lány bánt úgy vele, mint egy rühössel, senki sem akarta ismerni többé. Valamennyien lenézték és eltaszi-
tották, mint madame Laure, mint Cointreanné, a pék felesége, mint az Ange-Gardien-i Bayardné.

Az egész társadalom, vagy mi.

A manóba! Hát aki tizenégy napig ült a hüvösön, már arra se jó, hogy pászternakot adjon el! Igazság ez! Helyes dolog éhen halatni egy derék embert, mert dolga volt a törvénybeli urak-
kal! Ha nem tudja eladni főze-
lékeit, nincs más hátra, mint hogy megdögöljön.

Mint a rosszul kezelt bor, sa-
vanyodni kezdett.

Miután "szóváltása" volt ma-
dame Laure-ral, most már össze-
veszett mindenkivel. Semmisége-

kért odamondogatott vevőinek s kérem, higgyék el, nem huzott keztyűt hozzá. Ha egy kicsit soka tapogatták az árut, rájuk szólt, hogy finnyások, hogy a kákan esomót keresnek; a rakodóhelyen is rá-ráförmedt pajtásaira.

Barátja, a gesztenyeárus, aki nem tudta megismerni benne a régít, kijelentette, hogy ez a Crainquebille apó valóságos tük-
kés-disznó.

Tagadhatatlan: összeférhetel-
len, civakodó, rosszszerű és nagy-
hangu lett. Mivelhogy tökéletlen-
nek találva a társadalmat, nem tudta olyan könnyen kifejtetni eszméit a szisztema büneiről és a szükséges reformokról, mint az egyetem bölcsészeti karának egy tanára és gondolatai nem rend-
és mérték szerint fejlődtek ki el-
méréjében.

A szerencsétlenség igazságtal-
lanná tette.

Azokon állt boszút, akik nem akarták kárát s gyakran a maga-
nál gyöngébbeken; például egy-
szer pofon törölte Alphonseot, a borkereskedő fiát, aki megkér-
dezte tőle, hogy jó-e a hüvösön.

Pofon törölte és azt mondta neki:

— Piszkos kölyök! Apádnak kellene a hüvösön ülni, ahelyett, hogy méreg eladásból gazdagszik meg.

E tett a e szó nem váltak be-
csületére; mert, amint a geszten-
nyés helyesen megmagyarázta neki, az ember nem üt meg egy gyereket és nem veti szemére az apját, akit nem ő választott.

Inni kezdett.

Minél kevesebbet keresett, an-
nál több pálinkát ivott. Azelőtt takarékos és józan volt, úgy, hogy maga is elesodálkozott a válto-
záson.

— Soha iszákos nem voltam —
mondotta magában. — Azt kel-
lett hinni, hogy az ember vénsé-
gére elbutul.

Néha szigorúan elítélte helyte-
len magaviseletét és hanyagságát.
— Öregem, Crainquebille, te már egyébre sem vagy jó, csak az ivásra!

Néha megcsalta magát és be-
bizonyította magának, hogy szük-
sége van az italra!

— Innom kell néha-néha, hogy erőre kapjak és megfrissedjem. Mert van bennem valami, ami éget. És más nincs, ami az embert felfrissítené, csak az ital.

Gyakran megtörtént vele, hogy lekészt a reggeli vásárról, és csak fonnyadt áruval láthatta el magát, amit hitelbe is megkapott. Egy reggel meg látta gyöngének, szívet nehézként érezvén, benn-
hagyta kocsiját a raktárban és az egész napot ott töltötte el ma-
dame Rose, a pacalfőző asszony kö-
rül és a csarnok rakodóhelyei-
előtt.

Este egy kosárra ülve elgon-
dolkodott és számot adott maga-
nak sülyedése felől. Visszaemlé-
kezett egykori munkáira, hosszú fáradalmaira, boldog kereseteire, számtalan egyforma és tele nap-
jára; a száz lépésre, éjjel, a csar-
nok kockáin, a hajnali vásárt várva, a karján behordott és a koesiján elrakott zöldségekre, Théodore anyó kis feketéjére, melyet egyetlen hörpentéssel nyelt le forrón, állva, kezében a toló-
ruddal, saját kiáltására, mely friss volt, mint a kakasszó s be-
lehasított a reggeli levegőbe, egész ártatlan löemberi kemény életére, melynek félszázada alatt mozgó kirakatában vitte a vir-
rasztástól és gondoktól összeégett városiaknak a főzelékes kertek üde aratását.

És fejét megrázva felsóhaj-
tott:

— Nem, már nincs meg bennem az a derekasság, ami megvolt. Végem van. Addig jár a korsó a kutra, mig eltörik. Aztán meg a bírósági dolgom óta egészen mas vagyok. Nem az az ember, aki voltam... vagy mi.

Szóval elpetyhüdt egészen.

Olyan volt mint a földön fekvő ember, aki nem tud felemel-
kedni. Minden arra járó rálép.

VIII.

A végső következmények.

A nyomor következett, a fe-
kete nyomor.

A vén zöldségárus, ki azelőtt a faubourg Montmartreből teli erszénynyel hozta az ötfrankosok-
kat, most egy fillér nélkül állt. Tél volt.

Kiüzve vackából, a koesik alatt hált, egyik raktárban. Az eső huszonnégy napig esett egyfoly-
tában, a csatornák kiöntötték, elárasztották a raktárakat.

Koesijában összekuporodva a büzhödt vizek felett, pókok, par-
kányok, éhes macskák társasá-
gában ott gondolkodott a sötétben. Egész nap nem volt mit ennie, a gesztenyeárustól sem kapta már a takaró zsákokat, visszagondolt arra a két hétre, mely alatt a kormány látta el élelemmel, fekvőhelyel. Irigylte a rabokat, akik sem hideget, sem éhséget nem szenvednek és egy eszméje támadt:

— Miután már ismerem a mód-
ját, miért ne használnám fel?

Főlkelt, kiment az utcára. Nem volt több tizenegy óránál. Ron-
da, fekete idő. Kő szitált alá, hidegebben, élesebben, mint az eső. A falak mellett egy-egy járó-
kelő suhant el nagy néha.

Crainquebille végigment a Saint-Eustache templom mellett és a Montmartre-utca felé fordult.

Üres volt.

Egy rendőr állt a kövezeten, a templom eresze alatt, egy gas-
lámpa mellett, melynek lángja körül látni lehetett, hogyan szem-
kél a vörhenyes eső. — A rendőr felhuzta csuklyáját, úgy állt ott, mintha meg lett volna dermedve. Vagy mert jobban sze-
rette a fényt az árnyéknál, vagy mert fáradt volt, csak állt ott a lámpa alatt, amelyet talán társ-
nak, jóbarátnak nézett. Ez a resz kétő láng volt egyetlen asóráko-
zása a magános éjszakában.

Mozdulatlansága nem is volt már emberi, eszmái tükröképe a nedves aszfalton, mely tónak lát-
szott, alul meghosszabbította és távolról olyanná tette, mint egy két éltű szörnyet, mely félig ki-
mered a vízből. Közlebből, csuklyá-
sán, fegyveresen, szerzetes és katona formája volt. Arcának vastag vonásai, melyeket a esu-
lya árnyéka még vastagabbá tett, bókések és szomorúak voltak. Sü-
rű, rövid, szürke bajuszt viselt. Régi rendőr lehetett, olyan ne-
gyven esztendő körüli ember.

Crainquebille lassan közeledett hozzá és gyöngö, határozatlan hangon mondta neki:

— Mihaszna András!

Aztán várta a szent szó hatá-
sát.

De a hatás egészen elmaradt. A rendőr némán és mozdulatla-
nul állt, karjait keresztbe fonva rövid koponyege alatt. Tágra nyílt és az árnyékban ragyogó szemei szomorúan, éberén és meg-
vetően néztek Crainquebille-re.

Crainquebille meglepetve, de az elszántság némi maradékát megőrizve, dadogott:

— Mihaszna András! azt mon-
tam magának.

Hosszu csend következett, mely alatt a finom vörhenyes eső to-
vább szemerkélt és fagyos po-
mály aralkodott.

Vége a rendőr megszólalt:

— Ezt nem kell mondanl...

Bizonyos, hogy ezt nem kell mon-
dani. A maga korában már be-
gyen lelke az embernek... Men-
jen az utjára.

— Miért nem kísér be: — kér-
dezte Crainquebille.

— Ha össze kellene fogdosni valamennyi fajankót, aki azt mondja, amit nem kellene mon-
dani, sok dolog volna akkor... És mire lenne jó?

Crainquebille lesujtja a nagy-
lelkű megvetés által, sokáig os-
tobán, hallgatva állt, lábát ki-
sima huzva a tőcsából.

Kielőtt tovább ment volna, megpróbálta kimagyarázni.

— Nem magának mondtam, hogy "Mihaszna András". Nem is más valakinek mondtam. Csak egy fogalomnak mondtam.

— Ha fogalomnak mondtam, ha egyébtnek mondtam: nem kellett volna mondanl, mert mikor egy ember a kötelességét teszi és szenvedéseket tűr el, nem szabad hiábavaló beszéddel megsértene. Még egyszer mondom, menjen az utjára.

Crainquebille lehajtott fejjel, lecsüngő karral tünt el az esőben, az éjszakában.

(Vége.)

